

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на

Веселин Христов Дафов,

Професор доктор по Онтология

към Философски факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“,

на тема: *„Проективна онтология и грижата като мъдрост“*

за присъждане на научната степен **„Доктор на науките“**

в професионално направление **2.3. Философия**

от доц. д-р Силвия Кръстева, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Дисертационният труд на проф. д-р Веселин Дафов представя в пълнота и като зрял и мащабен завършек една нова парадигма, конституирана в българските философски изследвания с делото на проф. д-р Александър Андонов и цялостната дейност и академични постижения на онтологичното направление на философията в Софийския университет. Тази нова парадигма има характера на национално достижение и на разгърната и самостоятелна новаторска философия, равнима е като философско направление на световното развитие на съвременната философия. В сърцето на това ново философско направление е развитието на Хегеловата философска методология в самостоятелна основа, която се реализира като новаторска система вече на предметната и субектната онтология и се въплъти в жива и продуктивна научно-приложна практика и методология за правене на философия и за нови форми на жизненото битие на съвременната българска философия. Затова дисертационният труд на проф. Веселин Дафов, който е водещата фигура и генератор на това ново философско направление, може да се оцени като основаване и практическо, дейностно осъществяване на това ново направление в съвременната българска философия.

Безспорно дисертационният труд на проф. В. Дафов отговаря напълно на законовите параметри за дисертация за академичната степен „доктор на науките“ с обема от 498 страници, с приведените и работещи непосредствено в хода на тезите 407 източника. Водещи и особено значими обаче са ярките научни новаторски резултати, работени в продължение на над 30 години и отлети в дисертационния труд. Тяхното отличаване ще е основата на настоящото становище.

На първо място стои собственото творческо разработване от проф. Дафов на развитието и новата степен на онтологичната парадигма. Проф. Дафов създава и извлича още едно стъпало нагоре в субектната онтология като нова онтология – „проективната онтология“. Това е постигането на ново онтологическо ниво на субектното – „съобщностното, общностното, съборното битие“, което има и своя определеност – „проектното“, като сътворяване на „проектизираща общност“, като изграждането на колективна субектност. Тази нова реалност, която изцяло е в субектното като напълно творческо, самосъздаващо се, и за която в дисертационния труд има толкова много доказателства и направи, с термина на проф. Дафов, е изцяло постижение на проф. Дафов в изнамирането и определянето, но и грижата за развитието, за изграждането, за създаване на реален социален и академичен живот на нови феномени и онтологически нива в общочовешкото развитие и днес, и изобщо като световен процес. Тук ще отбележа и прекрасните и новаторски анализи на цялата субектна онтология – в пълнотата на преходите, формите и новите решения на моментите и генезиса на живото, органичното, с развити по нов начин решения на формите на живо и органично, особено на чисто субектното: „азовото, себестовото, личностовото“. Ще отбележа евристичния и така оригинален и богат на нови термини и изразност език и стил, с които е написана дисертацията, но и с които философства проф. Дафов, като реални форми и инструмент, които да предадат измеренията на новата онтология и на новооткритата и новосъздавана реалност. Налице е реално разгръщане и реализиране на нова онтология и на продължение на общопонятийната и диалектическа система на Хегеловата онтология, в надграждащия ход на цивилизационното развитие на света и човечеството.

Огромна част от усилията на проф. Дафов и реалното случване на новата онтология са насочени към осъществяването на проектното, към богатството и живия процес, сътворяване и „грижа, въдене, стопанисване“ (с. 111) на субектното в проектизиращата общност. Огромен е и приносът на В. Дафов за новите форми на проектизирането, на онтологията им: това е цялостното обосноваване, насочване и практическо осъществяване на философското консултиране, като всичко това става за първи път в България и в националните философски изследвания и занимания. Ще отбележа, че обосноваването и практиката на консултирането има за своя основа новата онтологическа парадигма и с това е основана върху нови начала и методология, развити за пръв път и в световен план в направлението на практическата философия. Тук има разгърнатата и на дело реализирана цялостна платформа с нови форми и практики, също реализирани за пръв път в България: философия с деца, консулативната практика на

„Онтоидея“, създадени нови философски дисциплини и методология на консултирането. В дисертационния труд детайлно е обоснована и показана методологичната сложеност на сесийното битие, на началото на консултативната сесия, на консултирането като философска практика, която изменя и основите на академичните дейности и ги насочва към отглеждането на творческа, личностова субектност.

Откритие на проф. Дафов е обосноваването на дигиталните измерения на проектността, което е принос към актуалните философски изследвания на дигиталното и на изкуствения интелект. Той дефинира ИИ като „интелектно същество“ (с. 191), изцяло организирано в сферата на субектното, с мощен потенциал да организира колективни формации и процесуалности на субектност, като идеални, в сферата на разумното. Оценката на проф. Дафов е за „органната“ природа на ИИ (с. 175) и за възникването на нова среда и органон за „дигитална свързаност“, като нова тъкан на социалното.

По изцяло нов начин се предлага подходът и полагането на базовите научни сфери на човешкото познание, особено на математиката и основността на пространството и времето, и на живото и природното, които ще отличава като самостоятелна приносна насока, устойчиво развита през цялата дисертация. Проф. Дафов ги основава като изцяло творчески, свободни за направа и за достъп на всеки разум до тяхното основаване. Тук ще представя и оригиналния анализ на проф. Дафов на Аристотеловото органонно мислене, което е като жив инструментариум за работа с предметното, с наличното битие, и което проф. Дафов предлага като винаги привличащо живото присъствие и ангажираност на реалния човешки субект и отключването на неговото познание и преживяване. Математиката е обявена за хуманитарно знание, което отваря дълбокия и основан на лично любопитство и интерес достъп до нейните начала, който остава изключително специализиран и така по същество закрит за свободно разглеждане и концептуализиране в съвременната научна и образователна парадигма, като това важи с пълна сила и за останалите науки. Информатиката е оценена от проф. Дафов като извличаща основите на естествената интелигентност и на човешкия потенциал да работи с информация, да реализира познание. Творческата страна и увличаща стихия на математическото е демонстрирана от самата направа на математическото, показана от проф. Дафов със създаването на нови математически проектории при надграждането на Евклидовите положения при самото основаване на математическото. В дълбочината на появата на измеренията, оттам към потенциала на възникване на измерността, на геометричните форми в евклидовото пространство, проф. Дафов предлага вдъхновяващия анализ и покана за сътворяване на математиката и дълбинна работа в

собствената реалност на фигурите и пространствата. Поканени сме и в самото сътворяване на пространството и времето, на показването на нови форми на времето в новия му онтологичен хоризонт: като „общностно време“, като заедно-време, които проф. Дафов развива напред върху оригиналната концепция за времето и субектността на проф. дфн Ал. Андонов. Дисертацията ни предлага и нова концепция за развитието на една органична субектност на природното, взето като цялостно организирано и така субектно, и това е изведената от проф. Дафов нова онтология на околното, на околната среда като „проектория“ (с. 373), като проектна съобщностна организация на света и природата, като нова форма за тяхното изучаване и приобщаващо оценяване и зачитане от човека.

Мощта на новата парадигма на проектната онтология се демонстрира от проф. Дафов в отличаването на проектното в социалната и гражданската сфера и в образованието и насочването на личностния потенциал като грижа към отглеждането на новата проектизираща субектност в тях, както посочва самият автор. Тук централната онтологична реалия, открита и развита от проф. Дафов, е „мъдрото“, което съвместява прехода от небитието към битието в целия спектър на конкретните форми и процеси, защото това е реализацията на субектното творческо начало и осъщественост, за които е грижата – да бъдат оценени в тяхното достойнство и да се направи тяхното ставане, извеждане в живота. Изключително вдъхновяващи, но и строящи и защитаващи новата творческа, проектна реалност на субектното в най-различните му проявлености, са анализите на ставането на гражданствеността и на целия спектър на правата, включително до демонстрирана необходимост на нови права, на академичната изследователска общност, на „Градът на Академията“, който е основан върху истинската всеобщност – признаване на достойнството на всеки като разумен и свободен субект, – всичко това е същинската, търсеца и окуражаваща за творчество, за споделяне мотивация за участие, за отдаденост и в обществото, и в академията. По същество имаме строеж и проектиране на цялостна социална и гражданска парадигма за обновяване, както е и обявено от проф. Дафов така: за „сътворяване на цивилизация, основана на създаване“ (с. 146).

Проф. В. Дафов обявява училището, образованието за „сърцето на гражданствеността“, за „онтологическо основание на цивилизацията“ (с. 272). В дисертацията, но и като цялостно обмислена и на практика реализирана, се развива парадигма за полагане на основата на ученето, обучението, образоваността. Основа е „компетентното като мъдро“, като грижа за творческото начало на знанието и субектните

постижения. Предложено е творческо ставане на компетентността и специално на философската компетентност. Те са проектирани през училището до нивата на академичното образование, на които се дава ново определение и образователна цел и критериалност, които би трябвало да залегнат в проектирането на цялостното образование от училище до завършване на университета и да гарантират на дело грижата и развитието на творческа субектност, на мъдри и пълноценни граждани на световната цивилизация, които сътворяват и се грижат за новото битие и живот в истинска „цивилизация, основана на създаване“ и съобщностност.

В заключение: напълно съм съгласна с приносните моменти, представени в автореферата. Авторефератът изцяло отговаря на дисертацията. Нямам съвместни публикации с проф. Веселин Дафов. Не установих плагиатство в дисертационното изследване.

С дисертационното изследване на проф. Веселин Дафов в българските изследвания по философия и живата практика на философията в България има демонстрирано достижение, утвърдено е и работи новаторското онтологическо направление на предметната и субектната онтология и в неговата кулминация – проектната онтология и методология, разработена от проф. В. Дафов, които се отличават и с параметрите на новаторско философско направление в световен план. Предвид всичко посочено ще гласувам категорично и с удоволствие „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „*Доктор на науките*“ на проф. Веселин Христов Дафов за неговия дисертационен труд на тема: „*Проективна онтология и грижата като мъдрост*“ и убедено призовавам уважаемите членове на Научното жури да оценят предложеното дисертационно изследване в най-висока степен и да гласуват по същия начин.

10.02.2026 г.

Доц. д-р Силвия Кръстева